

SVENSKT NÄRINGSLIV

Konkurrensreglerna

Svenskt Näringslivs policy för
efterlevnad av konkurrensregelverket

Januari 2023

Författare: Stefan Sagebro

Denna policy för efterlevnad av konkurrensregelverket har tagits fram med bistånd av advokatfirman Per Karlsson & Co, www.pklaw.se

Förord

Syftet med konkurrenslagstiftningen är att säkerställa en fri och rättvis konkurrens mellan företag. Alla vinner på fungerande konkurrens - konsumenterna, företagen och samhället i stort. Sverige behöver fler nya och framgångsrika företag med växtkraft. Det är sådana företag som skapar nya jobb, tillväxt och därmed en bestående välfärd. En effektiv konkurrens stärker företagets konkurrenskraft på lång sikt och stimulerar innovation.

Tydliga konkurrensregler och en effektiv tillsyn är en grundförutsättning för väl fungerande marknader. Svenskt Näringsliv stödjer fullt ut Konkurrensverkets viktiga arbete att söka upp och beivra karteller mellan företag, samt dominerande företag som missbrukar sin ställning på marknaden. När konkurrensrättens bestämmelser inte följs drabbar det skötsamma företaget, konsumenterna och skadar förtroendet för näringslivet och marknadsekonomi i stort.

Svenskt Näringsliv ska som organisation alltid sträva efter att agera föredömligt, både vad gäller hur regelverk efterlevs och vilka rutiner som finns på plats för att säkerställa detta. Detta gäller inte minst konkurrensrättens strikta regler. Det ska aldrig råda något tvivel om att Svenskt Näringsliv har genomgående god kunskap och efterlevnad av konkurrensregelverkens bestämmelser som rör företagssammanslutningar.

Svenskt Näringsliv har därför tagit fram denna policy som ett stöd för Svenskt Näringslivs anställda. En grundläggande kunskap om konkurrensreglerna är en förutsättning för att följa regelverket, samt uppmärksamma när andra kan misstänkas bryta mot regelverket. Den är tillämplig på samtliga anställda, chefer samt styrelseledamöter i Svenskt Näringsliv. Policyn ska vara ett underlag för löpande utbildningsinsatser både för ny och befintlig personal. Den ska hållas allmänt tillgänglig på Svenskt Näringslivs webbplats, samt hållas uppdaterad i takt med revideringar av regelverket. Policyn kan även tjäna som vägledning och inspiration för Svenskt Näringslivs medlemsorganisationer och medlemmar.

Reglerna som beskrivs i denna policy återfinns såväl i den svenska konkurrenslagen som i EU-rättens motsvarande konkurrensregler, som ofta är parallellt tillämpliga. Särskilt fokus ges de delar av reglerna som omfattar företagssammanslutningar, och de risker som kan uppkomma när företagssammanslutningar samlar och utbyter information med medlemsföretagen.

Jan-Olof Jacke
VD Svenskt Näringsliv

Innehåll

Förord	3
Innehåll	4
Introduktion till regelverket	5
Förbud mot konkurrensbegränsande avtal och förfaranden	5
Reglerna gäller även för företagssammanslutningar	6
Tillåtet och otillåtet	7
Vägledning vid möten och andra sammanhang	9
Stöd, utredning och sanktioner	11
Compliance Officer	11
Rapportering, utredning och konsekvenserna av överträdelser	11
Sanktioner	11
Gryningsräder	12

Introduktion till regelverket

Konkurrensrätten innehåller två huvudsakliga förbud:

- Förbud mot överenskommelser mellan företag och beslut av företagssammanslutningar som avser att, eller i praktiken innebär, att konkurrensen mellan företag förhindras, begränsas eller snedvrids. Lagen förbjuder både överenskommelser mellan företag som är avsedda att förhindra konkurrens, även om dessa inte lyckas med detta, såväl som överenskommelser som faktiskt begränsar konkurrensen, även om detta inte var avsikten med överenskommelsen. Båda dessa fall utgör överträdelser av konkurrensreglerna.¹
- Förbud mot missbruk av ett företags dominerande ställning.²

Det är de enskilda företagen och företagssammanslutningarna som ska se till att de efterlever konkurrensreglerna. Konkurrensverket bedriver tillsyn inom konkurrensområdet på den svenska marknaden och EU-kommissionen utövar tillsyn över konkurrensrätten i hela EU-området, inklusive Sverige.

Förbud mot konkurrensbegränsande avtal och förfaranden

Samarbete eller informationsdelning mellan enskilda företag som avser att begränsa konkurrensen, eller har som effekt att konkurrensen begränsas, så som en kartell, är förbjudet. Därmed följer att alla kommersiella beslut ska fattas självständigt av respektive företag.

Vissa typer av överenskommelser är alltid olagliga, till exempel avtal mellan konkurrenter för att gemensamt fastställa priser, rigga anbud, fördela kunder, dela marknader och gemensamt bojkotta företag. Avtal mellan företag om att anställa, rekrytera varandras anställda, eller om anställdas kompensation är också strikt förbjudet.

Förbudet kan tillämpas på:

- Avtal eller informationsdelning mellan konkurrenter (**horisontella** avtal/samarbeten), och
- Avtal eller informationsdelning mellan företag som agerar på olika **vertikala** nivåer av marknaden (exempelvis leverantörer och distributörer).

Överenskommelser som strider mot gällande konkurrensrätt är inte begränsat till skrivelser eller muntliga överenskommelser där det explicit framgår att parterna kommer överens om konkurrensbegränsande förfaranden. Även överenskommelser där det implicit framgår att det omfattar konkurrensbegränsande åtgärder kan strida mot gällande rätt. Även om en överenskommelse inte

¹ Det framgår av 2 kap 1 § konkurrenslagen (2008:579) och artikel 101 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ("FEUF"). Därtill finns särskilda bestämmelser om hur konkurrensreglerna träffar företagssammanslutningar när dessa bryter mot regelverket. Dessa har senast förtydligats i Europaparlamentets och Rådets direktiv (EU) 2019/1 av den 11 december 2018 om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden av konkurrensreglerna och om att säkerställa en väl fungerande inre marknad, det direktiv som kallas ECN+. Direktivet har sedermera implementerats i svensk rätt genom proposition 2020/21:51 om Konkurrensverkets befogenheter. Lagändringarna trädde i kraft 1 mars 2021.

² Se 2 kap. 7 § konkurrenslagen (2008:579) samt artikel 102 FEUF.

uttryckligen föreligger kan en sådan olaglig överenskommelse anses föreligga pga. indicier så som att två konkurrenter, efter ett gemensamt möte, vidtar liknande åtgärder parallellt.

Alla kontakter mellan konkurrenter är dock inte olagliga. Vissa former av samarbeten kan vara fördelaktiga för konkurrensen eftersom de leder till större effektivitet som gynnar kunderna. Beroende på omständigheterna kan följande tillåtas:

- gemensamma inköpsavtal
- underleverantörsavtal

Vid köp eller försäljning av produkter eller tjänster mellan företag som har en vertikal relation, och som därmed inte är konkurrenter utan agerar i olika handelsled, ges ett större handlingsutrymme i konkurrensrätten. Det är tillåtet att fastställa både ett högsta återförsäljningspris och ett rekommenderat återförsäljningspris. Det är emellertid inte tillåtet att i övrigt begränsa en återförsäljares frihet att fastställa försäljningspriser, till exempel genom ett lägsta återförsäljningspris, oavsett om det sker direkt eller indirekt.

Reglerna gäller även för företagssammanslutningar

Med begreppet företagssammanslutningar avses näringslivs- och branschorganisationer såsom Svenskt Näringsliv och dess medlemsorganisationer. Det finns ett stort värde för företag att kunna samverka för att driva för näringslivet viktiga frågor. Organisationerna kan också vara ett viktigt stöd för branscher och företag att hantera omfattande och komplexa regelverk som man är skyldig att efterleva. Eftersom dessa organisationer samlar företag som möts och utbyter information finns samtidigt en särskild risk för att de kan bli en arena för samarbeten som är otillåtna enligt konkurrensreglerna. Företagssammanslutningar kan också, genom sina egna beslut eller rekommendationer, begränsa konkurrensen på ett sådant sätt att det strider mot konkurrensreglerna.

Konkurrensreglerna gäller därför i huvudsak på samma sätt för företagssammanslutningar som för företag. Företagssammanslutningar såsom Svenskt Näringsliv får inte agera på ett sätt som bryter mot regelverket eller skapa omständigheter som blir ett sammanhang där företag bryter mot regelverket.

Det är ett ansvar för varje enskild branschorganisation att beslut, rekommendationer och övrigt agerande överensstämmer med konkurrensreglerna. Likaså kan ett medlemsföretag, som utifrån en branschorganisationens beslut eller rekommendationer eller i övrigt deltar i en otillåten samordning av medlemsföretagets agerande på marknaden, hållas ansvarigt för sitt agerande. Det är därför viktigt att medlemsföretag använder sitt omdöme när de följer branschorganisationens beslut och rekommendationer.

Tillåtet och otillåtet

Nedan följer exempel på aktiviteter inom branschorganisationer som normalt är tillåtna:

- sedvanliga arbetsgivarfrågor
- generellt lobbyarbete
- diskussioner om rättsfrågor
- säkerhetsfrågor
- utbildning
- utgivning av branschtidskrifter

Aktiviteter av detta slag är normalt oproblematiska och bör därför inte föranleda några särskilda konkurrensrättsliga överväganden.

Följande samarbeten mellan konkurrenter är däremot strikt förbjudna såväl utanför som inom ramen för en branschorganisation:

- Gemensam prissättning (eller andra villkor för försäljning eller köp)
- Rigging av anbud i en upphandling
- Uppdelning av kunder mellan konkurrenter
- Uppdelning av marknader mellan konkurrenter
- Gemensam bojkott av företag

Utrymmet för undantag för sådana samarbeten är mycket begränsade, inte minst eftersom de oftast ses som s.k. syftesöverträdelser (*restriction by object*). De utgör det som brukar benämnas som *hard-core restrictions*.

Det är därför inte tillåtet för Svenskt Näringsliv att under några som helst omständigheter eller sammanhang delta i eller vara en arena för informationsutbyte och samarbeten som syftar till att åstadkomma något av ovanstående syften. Det är viktigt att Svenskt Näringslivs medarbetare alltid beaktar om den information som delas eller diskuteras på något sätt skulle kunna ha ett konkurrensbegränsande syfte eller en sådan effekt. Försiktighetsprincipen bör gälla – medarbetare som känner minsta osäkerhet kring om det finns konkurrensrättsliga risker i en specifik situation bör avbryta ett möte eller dylikt och kontakta Compliance Officer för råd.

När det gäller informationsutbyte och statistiksamarbete beror tillåtligheten på vilken information och statistik som avses. Detsamma gäller olika typer av standarder och branschrekommendationer.

Formella utbyten av information (inklusive statistik) mellan medlemmar av en branschorganisation är sannolikt förbjudet om det möjliggör för de delaktiga att identifiera de enskilda företagens priser, marknadspåverkande information, försäljning till enskilda kunder eller produktionskapacitet, vilket kan reducera den osäkerhet som ska finnas hur konkurrenterna agerar kommersiellt på marknaden.

När det gäller statistiksamarbete så beror tillåtenheten på hur ofta statistiken samlas in, om den innehåller siffror för vardera medlemmen eller är aggregerad, hur långt efter den publiceras, hur detaljerad den är avseende produkter och produktområden.

I tabellen nedan återges hur Konkurrensverket generellt bedömer olika faktorer vid informationsutbyten:

Risken för att informationsutbytet är konkurrensbegränsande är större	Risken för att informationsutbytet är konkurrensbegränsande är mindre
Ju mer aktuella uppgifterna är	Ju mer anonym informationen är
Om informationen omfattar planer eller prognoser för framtiden	Om informationen även kommer kunderna till del
Ju mer frekvent informationsutbytet är	Om informationen (som även kommer kunderna till del) innehåller åtaganden mot kunderna
På en marknad med få konkurrenter än på en marknad med många konkurrenter	

Vid framtagande av kalkylmodeller inom ramen för en branschorganisation, så är det viktigt att det inte uppmuntrar användarna till ett visst ett försäljningspris till kund, påslag eller marginal, och utan att ange specifika värden för specifika kostnader.

Standardiseringsavtal kan det vara tillåtet såvida det inte leder till begränsningar i produktion eller teknisk utveckling eller till en samordning av försäljnings- och leveransvillkoren gentemot kunderna.

Branschrekommendationer som föreslår specifika marknadsbeteenden ska undvikas. Det gäller särskilt rekommendationer kopplat till prissättning av produkter, förslag på obligatoriska avtalsvillkor eller paketerbudanden, avgifter och/eller garantier, samt hur aktörer inom branschen ska agera i upphandlingssituationer.

Om det finns en osäkerhet kring huruvida ett visst specifikt agerande är tillåtet bör Svenskt Näringslivs Compliance Officer omedelbart kontaktas.

Vägledning vid möten och andra sammanhang

Vid möten som Svenskt Näringsliv anordnar och där företag deltar bör medarbetarna alltid beakta konkurrensreglerna. En generell vaksamhet kring vad samtalet handlar om bör alltid finnas, och en beredskap att avbryta samtal eller möten där det finns minsta osäkerhet kring om ett samtal är i överensstämmelse med konkurrensreglerna. Det är viktigt med ett aktivt agerande om det finns en upplevd risk för regelöverträdelser – även att bara "sitta med" utan att själv vara aktiv kan leda till sanktioner.

Vid möten där företag som är konkurrenter eller som har affärsförbindelser av något slag deltar är det påkallat att vidta särskilda rutiner:

- Utforma en dagordning i förväg och tänk på vilka frågor som är lämpliga att diskutera. Fundera alltid på om konkurrenter är med vid samma möten och vilken typ av diskussion som skulle kunna uppkomma och hur det förhåller sig till regelverket. Om du är osäker på om vissa ärenden på dagordningen kan komma att leda till en diskussion om konkurrensrättsligt känsliga frågor ska du konsultera Compliance Officer.
- Om du leder mötet bör du alltid inleda mötet med att påminna mötesdeltagarna om att inga diskussioner om frågor som kan riskera bryta mot konkurrensreglerna får förekomma. Om diskussionerna likväl börjar röra konkurrensrättsligt känsliga ämnen ska du se till att diskussionerna genas avbryts. Om så är nödvändigt ska hela mötet avbrytas.
- Om du deltar i möten inom Svenskt Näringsliv men inte leder mötet bör likväl du ta medansvar för att principerna i denna vägledning följs.
- Se till att du inte uppmuntrar till, eller är delaktig i, informella diskussioner som sker i anslutning till möten om de handlar om konkurrensrättsligt känsliga ämnen mellan konkurrenter.
- Behåll en kopia av dagordningen och minnesanteckningar från varje möte.
- En deltagare i ett möte kan när som helst kräva att få ett särskilt uttalande fört till protokollet, om till exempel att medlemmen vill visa formell oenighet med en något som förekommit vid mötet som har bäring på denna vägledning.

Som deltagare vid möten som anordnas av andra och där företag deltar, som till exempel Business Europe, ska medarbetare kontrollera mötets dagordning innan deltagande och iaktta de principer som framgår av denna vägledning. Vid osäkerhet kring dagordningen och mötets innehåll ska Compliance Officer kontaktas. Om det under ett möte diskuteras frågor där medarbetaren upplever att det finns risk att samtalet kan bryta mot konkurrensreglerna så måste medarbetaren agera – antingen genom att påpeka detta och på det sättet avbryta och styra om samtalet, eller genom att dra sig ur mötet. Medarbetaren måste i det sistnämnda fallet försäkra sig om att detta noteras i mötesanteckningarna.

Det spelar ingen roll hur företag träffas, om det sker som fysiska eller digitala möten, inom ramen för Svenskt Näringslivs verksamhet. Vid varje informationsutbyte där man diskuterar gemensamma frågor är konkurrensregelverket viktigt att beakta. Samma principer som vid möten gäller därför även vid telefonsamtal och skriftlig korrespondens.

Även informella kontakter och socialt umgänge med representanter för företag omfattas av regelverket. Utbyte av konkurrensrättsligt känslig information i korridoren, på ett informellt mingel eller

på semestern är inte på något sätt mindre problematisk sett utifrån regelverkets bestämmelser. Medarbetare bör därför i alla sammanhang vara vaksam även i den här typen av situationer, och se till att snabbt avbryta eller avlägsna sig om en situation bedöms som problematisk, beroende på vad som bedöms vara mest lämpligt.

Stöd, utredning och sanktioner

Compliance Officer

Svenskt Näringsliv har en utsedd Compliance Officer. Compliance Officer ansvarar för att utbilda och stödja medarbetarna så dessa får bästa möjligheter att följa regelverket, säkerställa goda rutiner hos Svenskt Näringsliv samt att denna policy hålls uppdaterad. Compliance Officer är också formell huvudsaklig kontaktpunkt för konkurrensmyndigheterna.

Compliance Officer är avdelningschefen för Företagsjuridiska avdelningen på Svenskt Näringsliv. Avdelningschef för Företagsjuridiska avdelningen är Göran Grén.

Göran Grén

Avdelningschef Företagsjuridik

+46 8 553 43131

goran.gren@svensktnaringsliv.se

Rapportering, utredning och konsekvenserna av överträdelser

Att rapportera om misstänkta överträdelser, likväl som erbjudanden eller förfrågningar, som kan riskera strida mot konkurrensrätten, kommer alltid att ligga i Svenskt Näringslivs intresse. Alla rapporterade händelser kommer att undersökas, dokumenteras och följas upp på ett lämpligt sätt.

Kontakter bör i första hand tas med Compliance Officer så snart som möjligt, som är den som bäst kan bedöma den aktuella situationen. I andra hand kan personen i fråga även rapportera till dennes närmaste chef. Medarbetare har även möjlighet att använda Svenskt Näringslivs rutiner för visseblåsning för att på så sätt uppmärksamma misstankar om oegentligheter.

Sanktioner

Sanktionerna för brott mot konkurrensreglerna är utomordentligt kännbara, vilket gör det än viktigare att regelverket efterlevs. För det fall att konkurrensreglerna inte efterlevs kan Svenskt Näringsliv drabbas av

- Utredningar av konkurrensmyndigheter, inklusive gryningsråd
- Böter i form av konkurrensskadeavgift
- Att avtal eller beslut blir jämkade eller ogiltiga
- Skadeståndsskyldighet från aktörer som drabbats

En branschorganisation eller ett företag som bryter mot konkurrensreglerna kan bli skyldigt att betala konkurrensskadeavgift. Avgiften kan vara högst 10 procent av branschorganisationens eller företagets årsomsättning. Ett företag som bryter mot regelverket kan anmäla detta till Konkurrensverkets [eftergiftsfunktion](#) och kan då befrias från att betala konkurrensskadeavgift. Till skillnad från företag så

kan dock en företagssammanslutning som utgångspunkt inte komma i fråga för eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgift.³

Även näringsförbud kan meddelas för personer i ledande befattning. Det gäller även personer i branschorganisationers eller medlemsföretags ledning, till exempel verkställande direktör, vice verkställande direktör eller styrelseledamot.

Dessutom kan överträdelser av konkurrensrätten skada Svenskt Näringslivs renommé och organisationens trovärdighet i näringspolitiska frågor.

Gryningsräder

Konkurrensverket och EU-kommissionen utövar tillsyn över konkurrensrätten och har också rätt att under vissa förutsättningar göra oannonserade platsundersökningar för att samla in information, en så kallad gryningsråd. Vid en gryningsråd har konkurrensmyndigheterna bland annat rätt att få tillträde till Svenskt Näringslivs lokaler och datorer, granska och ta kopior av handlingar samt begära muntliga förklaringar av medarbetare på plats.

Gryningsråd kan genomföras hos Svenskt Näringsliv om konkurrensmyndigheten har misstankar att Svenskt Näringsliv, dess medlemsorganisationer eller medlemmar bryter mot konkurrensrättens förbud och att det kan finnas information hos Svenskt Näringsliv som kan utgöra bevis för detta.

En gryningsråd kan ske på flera platser samtidigt, även i anställdas privatbostäder. Konkurrensverket behöver ha ett tillstånd från Patent- och marknadsdomstolen för att kunna genomföra en gryningsråd.

Det är angeläget att samarbetet flyter på väl med konkurrensmyndigheten vid en gryningsråd och att myndigheterna inte hindras eller missleds på något sätt. Konkurrensverket har möjlighet att besluta om utredningsskadeavgift om en aktör hindrar eller inte följer Konkurrensverkets utredningsåtgärder. Det är samtidigt viktigt att det hela sker på ett rättssäkert och proportionerligt sätt med iakttagande av till exempel advokatsekretess för handlingar, rätt till försvar och att undersökningen begränsas till de konkreta misstankarna som angivits i ansökan om tillstånd till domstolen.

³ En företagssammanslutning som inte kan betala en påförd konkurrensskadeavgift inom föreskriven tid ska kräva att medlemmarna bidrar till den avgift som sammanslutningen ska betala. Om sammanslutningen inte betalar avgiften inom föreskriven tid, ska Konkurrensverket få besluta att ett eller flera av de medlemsföretag som vid tidpunkten för överträdelsen var företrädare i sammanslutningens beslutsfattande organ ska betala resterande del av avgiften. (Prop. 2020/21:51)